

underdånig anmälan härom ville hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета de reglementariska föreskrifter, som för tillämpningen blifva nödiga.

Stockholm den 27 Januari 1877.

F. v. Essen.

N:o 22.

Af Friherre von Essen: Om beviljande af ett anslag å 2,000 kronor till bestridande af kostnaderna för en utredning rörande inrättandet af ett landbruksinstitut i Skara.

Mångfaldiga samverkande orsaker, förnämligast kommunikationsmedlens förbättring, hafva mellan jordens folk framkallat en täflan, som uppfordrar hvarje särskild nation att anstränga alla sina krafter för att icke duka under i odlingens fredliga strid.

Bland de medel, hvaraf framgången i denna täflingskamp betingas, intaga onekligen kunskap och yrkesskicklighet ett synnerligen framstående rum. Hvad särskildt den industriella utvecklingen angår, måste ett folk, som derutinnan vill häfda sin plats, icke blott använda oförtröttad flit utan äfven på allt sätt söka förvärfva och inom sig sprida de till hvarje yrkes- eller näringsgren hörande insigter, utan hvilka äfven det trägnaste arbete, om icke rent af förspilles, likväl alltid lemna ett mer eller mindre otillfredsställande resultat.

Beträffande vår modernäring, jordbruket, har på senare tider icke obetydligt gjorts till åstadkommande af en grundligare och fullständigare undervisning deruti; åtskilligt torde dock ännu återstå att göra. Sverige har två landbruksinstitut, Ultuna och Alnarp. Utan att underkänna dessa läroanstalters värde, synes man på goda grunder kunna påstå, att de ej äro tillräckliga för det stora antal unga män, som vilja förvärfva högre agro-

nomiska insigter. Redan i den omständigheten, att inträdessökandes emottagande bland annat beror af utrymmet i de för eleverne på stället uppförda bostäder, ligger en väsentlig olägenhet. Då nämligen mängden af inträdessökande öfverstiger det antal, som vid institutet kan inrymmas, måste en större eller mindre del af dem tills vidare tillbakavisas, såsom på de senare åren lærer skett, åtminstone vid Ultuna, och utan tvifvel skall ske i ännu större mått framdeles, då år efter år allt flera unga män kunna antagas egna sig åt jordbruket och dertill hörande studier. Men äfven om man ville förutsätta att tillräckligt utrymme kunde vid våra nu varande landbruksinstitut beredas åt alla dem, som der ännu söka bildning, lærer det dock vara visst, att en undervisning, hvilken till så betydlig del som den agromiska måste meddelas genom framställning af naturföremål till åskådning och aktgifvelse, genom röns anställande m. m., icke kan blifva rätt fruktbarande, om antalet af dem, som samtidigt skola undervisas, är allt för stort.

Om således redan från denna synpunkt upprättandet af ett tredje landbruksläroverk inom vårt land visar sig behöfligt, gifves det äfven en annan, från hvilken yrkandet på en sådan åtgärds vidtagande synes ännu mera berättigadt. Medan norra och östra Sveriges behof af skickliga agromer tillgodoses genom Ultuna, och södra Sveriges genom Alnarps landbruksinstitut, saknar vestra Sverige en motsvarande förmån. Tager man i betraktande denna betydliga landsdels naturförhållanden och näringsutvägar, befinnes dess befolkning, om än icke främmande för hvarjehanda efter orternas och folklynnets olika beskaffenhet lämpade binärningar, likväl väsentligen hänvisad till åkerbruk och boskapsskötsel såsom dess hufvudnäring. I allmänhet har också i det vestra Sveriges landskap åkerbruket uppnått en jemförelsevis temligen hög, och hvad vissa orter beträffar, till och med utmärkt utveckling, men är det oakadt i behof af ytterligare utveckling och högre fullkomning. Skola Bohus län, Vestergötland, Vermland, delar af Nerike och af Småland i afseende på åkerbruk blifva hvad de kunna och böra blifva, måste de inom det område, som af dem tillsammans utgöres, ega en läroanstalt, ifrån hvilken bättre insigter i jordens skötsel, i rätta förhållandet mellan foder- och sädes-produktion m. m. utbreda sig, ett landbruksläroverk afsedt att meddela så väl agromisk bildning i allmänhet, som ock den särskilda landtmannaduglighet och insigt, som förstår att bedöma och tillgodogöra de nu i frågavarande provinsernas egendomlighet i afseende på jordmån, läge, klimat och andra på jordbruket och dertill hörande binärningar inverkan naturförhållanden.

Beträffande sättet för ett sådant läroverks organisation, äro, såsom bekant, våra nuvarande landbruksinstitut så anordnade, att de åt sina elever samtidigt meddela teoretisk insigt och hos dem utbilda praktisk yrkesfärdighet, en anordning, som nödvändiggör institutets förläggande vid någon större

landtegendom, hvaraf åter blir en följd, att särskilda med ansenliga kostnader förenade anstalter måste vidtagas för tillhandahållande åt eleverne af bostad, ved och kost m. m. Det torde dock nu mera icke kunna bestridas, att målet lika väl kan vinnas på det sätt, att de teoretiska agrikulturstudierne idkas vid särskilda dertill ordnade läroanstalter utan annan tillsats af praktisk undervisning än den, som är oundgänglig för de teoretiska sanningarnes åskådliggörande och de vetenskapliga rönens konstaterande, under det att utbildningen af de mera elementära och rent yrkesmessiga landtmanafärdigheterna på annat sätt tillgodoses, så vida den icke, såsom förhållandet är flerstädes i utlandet och såsom det synes böra vara, blifvit vunnit redan före inträdet i den högre bildningsanstalten. Denna anstalt kan under förutsättning af en sådan anordning lika väl vara förlagd i en stad som på landsbygden, hvarigenom bland andra fördelar äfven den vinnes, att kostnaden för byggnaders uppförande till elevernas inrymmande besparas, och inträdessökandes emottagande icke blifver beroende af något så tillfälligt och yttre som institutets tillgång på disponibla elevbostäder.

Hvad närmare angår frågan, hvarest nu omordade, för teoretisk landbruksbildning afsedda läroverk bör förläggas, torde dertill böra utses en plats, som inom vestra Sveriges område har ett så vidt möjligt centralt läge och som tillika i redan för handen varande institutioner kan erbjuda hjälpmedel till väsentligt underlättande af kostnaden för det ifrågasatta läroverkets upprättande och verksamhet, naturligtvis i förening med den tillgänglighet och den jemna samfärdsel med andra orter, som betingas af kommunikation medelst jernväg.

I detta afseende skall inom förberörda del af riket svåriligen någon plats finnas för ändamålet mera tjenlig än Skara. För att icke tala om sådana fördelar, som äfven andra städer möjligen kunna erbjuda, vill motionären fästa uppmärksamhet på följande för Skara egendomliga förhållanden. För meddelande af den kännedom i husdjursskötsel, som till ganska betydlig del måste ingå bland ett landtbruksläroverks undervisningsämnen, finnes der en redan färdig veterinärrättning att tillgå. Denna inrättning meddelar dock numera icke blott undervisning i husdjursskötsel, utan äfven i allmän och speciell fysik, oorganisk och organisk kemi, botanik, fysiologi och andra för den blifvande agronomen oundgängliga läroämnen, ett förhållande som, under förutsättning att veterinärrättningens lärare skulle vilja och kunna i förenämnda stycken lemna undervisning äfven åt landtbruksläroverkets elever, komme att till en god del inskränka behofvet af nya lärares tillsättande för sist berörda läroverks räkning. Vidare är i Skara under anläggning en kemisk station med uppgift att genom anställda undersökningar samt medelst råd och upplysningar medverka till jordbrukets och näringarnes utveckling. Så väl från denna inrättning som från det i staden varande

elementarläroverket torde ett och annat lärarebiträde vara att påräkna, jemte det att elementarläroverkets väl försedda naturalhistoriska museum och andra samlingar erbjuda den vetgirige ett värderikt bildningstillfälle. Härtill skulle kunna läggas att till förvärfvande af behöfligt jordområde för anställande af växtrön rikligt tillfälle gifves i den staden på alla sidor omgifvande, särdeles bördiga åkerjorden.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, äfvensom med afseende derpå, att hvarken motionären eller Riksdagen lärer vara i tillfälle att åstadkomma en tillfredsställande utredning af ämnet, får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t i nåder täcktes genom sakkunnige personer låta utreda, på hvad sätt och med huru stor kostnad ett läroverk, afsedt för teoretisk landtmannabildning till hufvudsakligen samma mått som den i våra nuvarande landtbruksinstitut meddelas, skulle till gagn för vestra Sveriges jordbruk kunna upprättas i Skara, med anlitande af de hjälpmedel, som der varande läroanstalter och andra inrättningar erbjuda och till Riksdagen göra nådig proposition om upprättandet af ett dylikt läroverk samt att Riksdagen måtte till bestridande af kostnaderna för denna utredning ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett belopp af 2,000 kronor.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles vördsamt.

Stockholm den 27 Januari 1877.

F. v. Essen.
